

Jelentés és Nyelvhasználat Stylesheet

Szécsényi Tibor

SZTE Általános Nyelvészeti Tanszék

Összefoglaló

Ez a rövid írás a *Jelentés és Nyelvhasználat* című folyóiratban tanulmányt megjelentetni szándékozóknak ad segítséget azzal kapcsolatban, hogy a benyújtott írásmű milyen szerkezeti és formai tulajdonságú legyen. A ténylegesen megjelenő tanulmányokat utólag megszerkesztjük, ezek a formai követelmények inkább csak azt a célt szolgálják, hogy egyértelműsítsük a szerzői szándékokat.

Kulcsszavak: stylesheet, a tanulmány szerkezete, példa, ábra, táblázat, hivatkozás, hivatkozásfeloldás

1. A tanulmányok nyelve, terjedelme

A tanulmányokat magyar nyelven kérjük benyújtani. A tanulmány mellé kérünk még 1000-1000 leütés terjedelemben magyar és angol nyelvű összefoglalót is mellékelni, valamint a cikk témájára utaló 5-10 szóból álló magyar és angol nyelvű kulcsszó-jegyzéket is megadni.

2. A tanulmányok felépítése, kiemelés

A tanulmányok a címmel és az esetleges alcímmel kezdődnek, amit a szerző(k) neve és intézménye követ. Több szerző esetében a nevek és az intézmények egymás alá kerülnek. A tanulmány szakaszokra bontott szövege előtt egy pármondatos összefoglalóban röviden leírjuk a tanulmány főbb mondanivalóit, amit egy 5-10 szóból álló kulcsszólista követ.

A tanulmányt szakaszokra tagoljuk, amelyeket címmel kell ellátni. A szakaszok számozása 1-től kezdődik, többszintű felosztás esetén a szintek számozása ponttal van elválasztva, és mindig újrakezdődik a számozás. A szakaszok címei a számozással egy sorba kerülnek. A tanulmány szakaszokra bontását, a szakaszok címekkel ellátását és a sorszámozását, valamint a bekezdések megformázását ezen stylesheetben látható módon végezhetjük el.

A címek utáni első sor egészen a bal margón kezdődik, a későbbi bekezdések első sorát viszont kicsit beljebb kell húzni. Ez alól csak akkor tehetünk kivételt, ha a szövegben egy bekezdésbe egy példát vagy ábrát helyezünk el, pl.:

(1) ez egy példa

mert ebben az esetben a példát követő bekezdés az előző folytatása, ezért nem is kell beljebb kezdeni (függetlenül attól, hogy a bekezdés folytatásában újabb

mondat kezdődik, vagy egy korábbi folytatódik). Ha a kéziratban nincs egyértelműen jelölve a bekezdések első sorának a behúzása, akkor új bekezdésnek tekintjük.

A tanulmány fő szövegéhez kapcsolt megjegyzéseinket lábjegyzetek formájában közölhetjük. A lábjegyzetek számozása tanulmányonként újratekődik, az első lábjegyzet sorszáma: 1. A fő szöveghez tartozó hivatkozásokat a szövegben kell megadni, nem a lábjegyzetekben. A lábjegyzetek számát és terjedelmét szorítsuk ésszerű korlátok közé, ne a lábjegyzetekben kívánjuk közzétenni gondolatainkat, és legfőképpen nem több oldalon keresztül!

A tanulmányban a számozott fejezeteket a következő (nem számozott) részek követ(het)ik:

Köszönetnyilvánítás: amelyben a szerzők megköszönhetik kutatótársaiknak a segítséget, illetve a támogató szervezeteknek a nyújtott támogatásokat. Ezeknek tehát nem az első lábjegyzetben van a helyük!

Hivatkozások: a szövegben és a lábjegyzetekben megadott hivatkozások feloldása.

Függelék: lehetőleg kerüljük a két-három oldalnál hosszabb függelék.

A szerző(k) adatai: a szerző 2-3 mondatos, egyes szám harmadik személyű, névvel ellátott rövid bemutatása, amit a szerző e-mail címe követ. Példát lásd a stylesheet végén.

A tanulmányokban szövegbeli kiemelésre kizárólag dőlt betűt használunk, esetleg különleges esetekben félkövér betűt. Aláhúzást vagy ritkítást kiemelésre ne használjunk! Konvencionális jelölési módokat is használhatunk indokolt esetekben (programrészletek, logikai formulák, jegy-érték mátrixok stb.), azonban ezekről külön figyelmetetést kérünk.

3. Hivatkozások

3.1. Hivatkozások a fő szövegben

A tanulmány fő szövegében szerzővel és évszámmal hivatkozhatunk más tanulmányokra. A hivatkozás történhet folyószövegben – ekkor a szerző nevét a folyószövegbe szójuk, az évszámot pedig zárójelben adjuk meg –, vagy pedig zárójelben – ekkor a szerző neve után közvetlenül, zárójel nélkül következik az évszám.

A hivatkozás mindig egy-egy tanulmányra vonatkozik, nem pedig a szerzőre. A

A harmadik csoportbeli elképzelések szerint a pragmatika a grammatika egyik komponense. Ezt az álláspontot képviseli Levinson (1983) is.

szövegbeli hivatkozás például Levinson 1983-as tanulmányára hivatkozik. Ha Levinson személyére hivatkozunk egy tanulmányon keresztül, akkor a hivatkozás egészét zárójelbe kell tenni:

A harmadik csoportbeli elképzelések szerint a pragmatika a grammatika egyik komponense. Ezt az álláspontot képviseli Levinson is (Levinson 1983).

Itt maga a tanulmányra való hivatkozás nem a folyó szövegben történik.

A szerzőre mindig a vezetéknevével hivatkozunk. Több szerző esetében a szerzőket szóköz nélkül, gondolatjellel választjuk el:

A másik elképzelés, amely a pragmatikát a grammatikán kívüli komponensként gondolja el, a pragmatikát a megismerés nyelvelméleten kívüli komponensének tekinti (Sperber–Wilson 2002).

Sperber–Wilson (2002) a pragmatikát a grammatikán kívüli komponensként gondolja el, a pragmatikát a megismerés nyelvelméleten kívüli komponensének tekinti.

Sperber és Wilson a pragmatikát a grammatikán kívüli komponensként gondolja el, a pragmatikát a megismerés nyelvelméleten kívüli komponensének tekinti (Sperber–Wilson 2002).

Háromnál több szerző esetében csak az első szerző nevét adjuk meg, a több-szerzősségre az *et al.* kifejezéssel utalunk:

A szószint alatti szerkezet feltevése mellett érvel továbbá Kaplan et al. (2004).

Ha egyszerre több, ugyanattól a szerzőtől származó műre is hivatkozunk, akkor a szerzőt csak egyszer tüntetjük fel, a hivatkozott művek megjelenéseinek évszámai közé pedig pontosvesszőt teszünk. Különböző szerzők műveire való hivatkozások felsorolásánál a szerző-évszám párok közé is pontosvessző kerül:

Az egyik szerint a pragmatika a nyelvelmélet grammatikán kívüli komponense (pl. Chomsky 1977; 1995; Gazdar 1979; Leech 1983; Kasher 1986).

A grammatika és a pragmatika, valamint a közöttük lévő viszony általunk képviselt meghatározása rokon vonásokat mutat Chomsky (1977; 1995) és Kasher (1986) felfogásával.

Pontos, oldalszám szerinti hivatkozás esetén az oldalszámot kettősponttal és szóközzel kapcsoljuk az évszámhoz:

Az -*Ó* főnevek kapcsán meg kell említeni, hogy egy másik vélemény szerint (Kiefer 2005: 197) a tipikus cselekvő jelentésűek képzése nem produktív.

A terméketlen és/vagy szabályba nem foglalható minták nyelvi realitását mutatja az is, hogy ezek kiindulási pontul szolgálhatnak az analógiás képzés számára (az analógiás szóalkotásról l. Kiefer 2002: 13–14).

Lehmann (2004: 180–181, 191) szerint az adatok három szereppel rendelkezhetnek a nyelvészetben a kutatást végző nyelvész szempontjából.

3.2. A hivatkozások feloldása

A cikkben szereplő hivatkozások feloldása a *Hivatkozások* fejezetben történik. Itt minden olyan tanulmány adatait meg kell adni, amelyre a szövegben hivatkozás történik, de semmilyen más tétel nem szerepelhet itt.

A bibliográfiai tételek felépítése a következő szabályok szerint történik:

Elöl szerepel a tanulmány szerzője (szerzői, illetve szerkesztője, ha az van megadva), a megjelenés évszáma és a tanulmány címe. Ezt követik a bennfoglaló mű adatai, majd a kiadó adatai és a lapszám.

A hivatkozásokra néhány példát találhatunk a későbbi, *Hivatkozások* szakaszban.

3.2.1. A mű szerzője

A mű szerzőjénél meg kell adni a szerző(k) vezeték- és keresztnévét is. Több szerzős mű esetében a szerzőket szóközzel határolt gondolatjelek választják el. Az első szerző esetében a vezetéknev az első, amit a keresztnév követ, a többi szerzőnél a hivatkozott mű megjelenésénél használt sorrend a mérvadó. Ha az első szerző esetében a névelemek sorrendje nem egyezik a megjelenésben szereplő sorrenddel, akkor a vezetéknev után vesszőt kell tenni. Ez érvényes a magyar szerzőkre is: magyar nyelvű műveiket valószínűleg vezetéknev-keresztnév sorrenddel jelentették meg, a hivatkozásnál ekkor nem kell vessző (lásd a *Hivatkozásokban*: Bartos 2000), angol nyelvű tanulmány esetében viszont kell (lásd: Kálmán 1985a). Ha a művet nem szerzőként jegyzi, hanem szerkesztőként, akkor zárójelben meg kell azt adni: (szerk.) (lásd: Pusztay 2003). Idegen nyelvű művek esetében is a (szerk.) jelölést kell megadni (lásd: Engdahl 1999; Goldberg 2005). A név/nevek után nem kell pontot tenni.

Bennfoglaló mű esetében ugyanez a teendő, csak az első szerző esetében nem kell megváltoztatni a vezetéknev-keresztnév sorrendjét.

3.2.2. A megjelenés évszáma

Ha ugyanannak a szerzőnek vagy szerzői csoportnak egy évben több olyan műve is megjelenik, amire hivatkozni akarunk, akkor az évszámokat az *a*, *b* ... kisbetűkkel különböztessük meg (lásd: Kálmán 1985a, 1985b). A műre a tanulmány szövegében ugyanígy kell hivatkozni. Az évszám után pontot kell tenni.

3.2.3. A mű címe

A hivatkozott mű címét nagybetűvel kezdjük és ponttal vagy a címben szereplő mondatzáró írásjellel zárjuk. Ha önálló műről van szó (például kötetről), akkor a címet dönteni kell, ha valamilyen bennfoglaló műben szerepel, akkor nem. A címet és az alcímet kettőspont választja el, az alcím ismét nagybetűvel kezdődik (pl.: Goldberg 1995; 2005). Önálló kötet esetében a cím szókezdő betűit az eredeti címben megadott módon írhatjuk (angol címek esetében nagybetűvel kezdjük), bennfoglaló műben szereplő tanulmány esetében viszont kisbetűvel (de az eredeti nyelv helyesírását figyelembe véve).

3.2.4. Bennfoglaló mű adatai

Ha egy tanulmány folyóiratban jelenik meg, akkor a tanulmány címét a folyóirat dőlt betűs címe követi, majd szóköz után a folyóirat adott számának az azonosítója.

Ehhez kettősponttal kapcsolódik a tanulmány első és utolsó oldalát megadó adatok: *Lingua* 96:139–161. Az oldalszámokat teljes egészében meg kell adni, nem rövidíthető, utána pont következnek. Folyóiratok esetében más adatok megadása (kiadó, szerkesztő stb.) nem szükséges. A folyóiratok címét ne rövidítsük!

Más esetekben a tanulmány címét és a bennfoglaló mű adatait az *In* szó választja el (nem *In*: vagy *in*). Ezt követik a szerkesztők adatai a 3.2.1. szakaszban említett módon (ha a szerkesztő nincs megadva, akkor ez kimarad), majd a kötet címe dőlt betűvel a 3.2.3. szakaszban megadottak alapján. A bennfoglaló művet külön bibliográfiai tételként nem kell megadni, csak ha a tanulmány szövegében külön is hivatkozunk rá.

3.2.5. A kiadó adatai

A kiadó adatait a kiadás helye – a kiadó neve sorrendben kell megadni, kettősponttal kell elválasztani és ponttal lezárni. Több kiadó vagy több kiadási hely esetében vesszővel válasszuk őket szét.

3.2.6. Egyéb

Ha nem az egész műre hivatkoztunk, hanem csak egy részére, akkor a tanulmány terjedelmét is adjuk meg!

Ha a hivatkozott mű jellege eltér az eddig említettektől, akkor a mű címe után adhatjuk meg azt: *Kézirat. Szakdolgozat. Konferencia-előadás.* stb., és a mű egyéb azonosító adatait, elérhetőségét is adjuk meg. Ha a hivatkozott mű az internetről származik, akkor adjuk meg az elérhetőséget is és az elérés dátumát (lásd: Cote 1997). Ha a hivatkozott mű rendelkezik DOI-számmal vagy más elektronikus azonosítóval, azt adjuk meg.

A bibliográfiai tételeket az első szerző vezetékneve szerint kell rendezni. Ha ugyanaz a szerző szerepel egyszemélyes művel és többszemélyes mű első szerzőjeként is, akkor az egyszemélyes tételeket kell előresorolni, majd a többszemélyeseket a következő szerző szerint rendezve. Ugyanazon szerző/szerzőcsoport több művét a megjelenés évszáma szerint rendezve kell megjeleníteni. Ha ugyanaz a szerző egymás alatt több tételben is szerepelne, akkor is ki kell írni a teljes nevét.

4. Nyelvi adatok, példák, ábrák, táblázatok

A folyószövegben levő nyelvi adatokat dőlt betűvel jelöljük, a külön bekezdésbe kerülőket viszont nem.

A folyószövegtől elkülönülő példákat a tanulmány elejétől (1)-től kezdve folyamatosan számozzuk. A példa számát zárójelbe kell tenni. Ha a példához valamilyen rövid megjegyzés kapcsolódik (pl. a példa nyelve, hivatkozás a forrásra stb.), akkor azt a példa számával egy sorban is megadhatjuk. Ebben az esetben a nyelvi adat maga a következő sorba kerül, ellenkező esetben viszont a példa számával egy sorba:

(2) Balassi Bálint: Szép magyar komédia, 1589
De **csak** kár, hogy szólasz

(3) Péter elment az iskolából.

Ha egyszerre több nyelvi adatot is szeretnénk bemutatni, akkor azt tehetjük az adatok külön számozásával, vagy az összetartozásukat jelezhetjük az egy példaszám alá tartozással, de külön betűzéssel:

- (4) Ági pénzt olvas.
- (5) Ági regényt olvas.
- (6) Ági Harry Pottert olvas.
- (7)
 - a. Ági pénzt olvas.
 - b. Ági regényt olvas.
 - c. Ági Harry Pottert olvas.

A példákon belüli részek jelölésére kisbetűket használunk, és pont követi őket.

Idegen nyelvű példák esetében a példákat glosszázni és fordítani kell. A glosszázás mélységének a tanulmány megértéséhez igazodónak kell lennie, nem feltétlenül szükséges a teljes morfológiai elemzés, de minden releváns információt tartalmazzon. A glosszázási mód a nyelvészetben használatos konvenciónak megfelelő legyen: <http://www.eva.mpg.de/lingua/resources/glossing-rules.php>

A példák sorába illeszthetőek nem példaszzerű szabályok, definíciók, ágrajzok és más, nyelvészeti cikkekben előforduló tartalmak is:

- (8) Kötéselvek
 - A: Az anaforáknak kötve kell lenniük kormányzó kategóriájukban.
 - B: A személyes névmásoknak szabadoknak kell lenniük kormányzó kategóriájukban.
 - C: A referáló kifejezéseknek szabadoknak kell lenniük.

A táblázatokat és az ábrákat a példától és egymástól függetlenül számozzuk. A táblázatok és ábrák alá írjuk a sorszámot (3. táblázat; 2. ábra), alá új sorba a táblázat/ábra címét, magyarázó szövegét.

A példák, ábrák és táblázatok esetében legyünk tekintettel a várható tükörméretre (115×180 mm), ne legyenek többoldalas táblázatok, margóra nyúló ábrák.

A szövegben a példákra a számukkal vagy a számukkal és betűjelükkel hivatkozhatunk:

A (22a–b)-ben két pszichológiai ige van, ahol az *experiens*i szerepű nem alanyi előzmény tematikusan legalább annyira prominens, mint az *önmaga* által kifejezett vonzat. A *segít* igeének viszont ágensi alanya van, így egyik reflexív sem engedélyezett alanyként (23).

5. Fájlformátum

A tanulmányokat szerkeszthető Word doc, docx, rtf vagy openoffice/libreoffice odt formátumban kell benyújtani. A különböző fájlformátumok miatti esetleges formátumvesztés elkerülése érdekében kérünk egy, a szerzői megjelenési szándékot hűen visszaadó pdf változatot is. Ha a tanulmány különleges karaktereket, fontkészletet használ, akkor erről külön figyelemztetést kérünk.

Köszönetnyilvánítás

A stylesheet elkészítésében segítséget nyújtott Maleczki Márta és Németh T. Enikő – itt szeretném megköszönni a fáradozásait. A stylesheet elkészítéskor az OTKA 1234-5678-9000 kutatási ösztöndíjának a támogatásában részesültem.

Hivatkozások

- Bartos Huba 2000. Az inflexiók jelenségek szintaktikai háttere. In Kiefer Ferenc (szerk.) *Strukturális Magyar Nyelvtan 3: Morfológia*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 653–762.
- Chomsky, Noam 1977. *Essays on Form and Interpretation*. North Holland, New York.
- Chomsky, Noam 1995. *The Minimalist Program*. Cambridge: The MIT Press.
- Cote, Sharon A. 1997. *Grammatical and Discourse Properties of Null Arguments in English*. Doktori disszertáció. <http://educ.jmu.edu/~cotesa/research.html> (2014. 04. 24)
- Dik, Simon C. 1985. Formal and semantic adjustment of derived constructions. In A. Machtelt Bolkestein – Casper de Groot – J. Lachlan Mackenzie (szerk.) *Predicates and terms in functional grammar*. Dordrecht: Foris. 1–28.
- Engdahl, Elisabet 1999. Integrating pragmatics into the grammar. In Lunella Mereu (szerk.) *Boundaries of Morphology and Syntax*. Amsterdam: Benjamins. 175–194.
- Fillmore, Charles J. 1986. Pragmatically controlled zero anaphora. *Berkeley Linguistic Series* 12:95–107.
- Fodor, Jerry 1983. *The Modularity of Mind*. Cambridge: The MIT Press.
- García Velasco, Daniel – Carmen Portero Muñoz 2002. Understood objects in functional grammar. *Working Papers in Functional Grammar* 76. Amsterdam: University of Amsterdam. 1–24.
- Gazdar, Gerald 1979. *Pragmatics: Implicature, Presupposition and Logical Form*. New York: Academic Press.
- Goldberg, Adele 1995. *Constructions: A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Goldberg, Adele 2005. Constructions, lexical semantics and the correspondence principle: Accounting for generalizations and subregularities in the realization of arguments. In Nomi Erteschik-Shir – Tova Rapoport (szerk.) *The Syntax of Aspect*. Oxford: Oxford University Press. 215–236.
- Grofsema, Marjolein 1995. Understood arguments: A semantic/pragmatic approach. *Lingua* 96:139–161.
- Groot, Casper de 1985. Predicates and features. In A. Machtelt Bolkestein – Casper de Groot – J. Lachlan Mackenzie (szerk.) *Predicates and terms in functional grammar*. Dordrecht: Foris. 71–84.
- Kálmán, László 1985a. Word order in neutral sentences. In István Kenesei (szerk.) *Approaches to Hungarian* 1. Szeged: JATE. 13–23.
- Kálmán, László 1985b. Word order in non-neutral sentences. In István Kenesei (szerk.) *Approaches to Hungarian* 1. Szeged: JATE. 25–37.

Pusztai Ferenc (főszerk.) 2003. *Magyar értelmező kéziszótár*. 2., átdolgozott kiadás. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Sperber, Dan – Deirdre Wilson 2002. Pragmatics, modularity and mind-reading. *Mind and Language* 17:3–23.

A szerzőről

Szécsényi Tibor a Szegedi Tudományegyetem Általános Nyelvészeti tanszékének egyetemi adjunktusa. A tudományos életben elsősorban mondattani és számítógépes nyelvészeti kutatásokkal foglalkozik. Számos nyelvészeti kiadvány technikai szerkesztője, a *Jelentés és Nyelvhasználat* c. folyóirat szerkesztője.

Elérhetősége: szecsényi@hung.u-szeged.hu